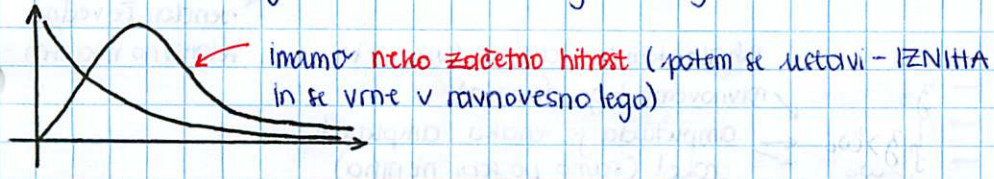

(c) $\omega_0 = \gamma \Rightarrow \omega = 0$ o.z. $\sqrt{\gamma^2 - \omega_0^2} = 0$
 Torej rešitve so oblike $e^{\lambda t}$ in $\lambda e^{\lambda t}$ (ker imamo dvojno ničlo)
 linearna kombinacija teh dveh predstavlja nihanje.

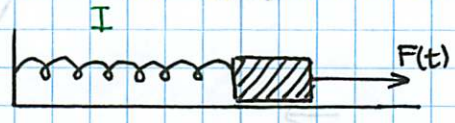
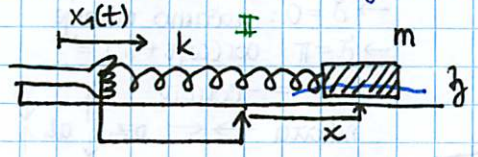
$\sum_{n=0}^m x^{(n)} c_n = 0$
 $\sum_{n=0}^m \lambda^n c_n = 0$
 m-kratne ničle!
 $m: \lambda^0 e^{\lambda t}, \lambda^1 e^{\lambda t}, \dots, \lambda^{m-1} e^{\lambda t}$
 Ta števila (\uparrow) vsa rešijo zgornjo enačbo!

Zanimivost: amortizerji imajo γ malo manjši od ω_0 . Če bil bil $\gamma < \omega_0$, ti hla guma pretrda, če $\omega_0 < \gamma$ ti pa avto bolj poskakoval.

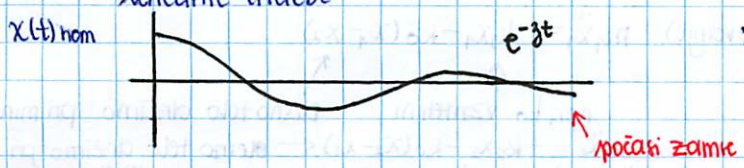
VSIJENO NIHANJE

Zanima nas rešitev po dolgem času, tj. ko "hom" s časom zamre in nas zanima le "part".

I: $m\ddot{x} + GTR\eta\dot{x} + kx = F_z(t)$ ← zunanja sila odvisna od časa ; $\gamma = \frac{GTR\eta}{m}$
 ↑ sila v nasprotni smeri od \dot{x} ↑ sila v nasprotni smeri od x

II: $m\ddot{x} + GTR\eta\dot{x} + k(x-x_1) = 0$ $\Leftrightarrow \ddot{x} + \gamma\dot{x} + \omega_0^2 x = \omega_0^2 x_1(t)$ ← v našem poskusu:
 $x_1 = x_0 \cos \omega_1 t$ (lahko tudi sin)
 ↑ projekcija vrtenja
 $x(t) = x(t)_{hom} + \tilde{x}(t)_{part}$ ↑ premik
 rešitev homogene linearne enačbe

$x(t)_{part}$ odvisna od $x_1(t)$!

Nastavek:

$z(t), x_{part}(t) = \text{Re } z$ (= rešitev partikularne bo realni del z)
 $z_1(t) = X_0 e^{i\omega_1 t} = X_0 (\cos \omega_1 t + i \sin \omega_1 t)$
 ↓ vsiljeno nihanje $\in \mathbb{R}$

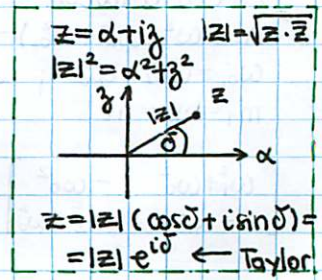
$x_1 = \text{Re } z_1$
 $\ddot{z} + \gamma\dot{z} + \omega_0^2 z = \omega_0^2 z_1$
 $z = A e^{i\omega_1 t}$ → nihanje z isto frekvenco

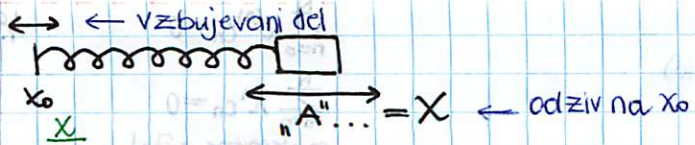
neznana amplituda odvisna od ω_1 (= znana RESONANČNA krivulja)
 $-\omega_1^2 A e^{i\omega_1 t} + 2i\gamma\omega_1 A e^{i\omega_1 t} + \omega_0^2 A e^{i\omega_1 t} = \omega_0^2 X_0 e^{i\omega_1 t}$; $e^{i\omega_1 t} \neq 0$, zato pokrajščamo! Je tudi ena izmed rešitev!

$A(\omega_0^2 - \omega_1^2 + 2i\gamma\omega_1) = \omega_0^2 X_0$
 $A = \frac{\omega_0^2 X_0 (\omega_0^2 - \omega_1^2 - 2i\gamma\omega_1)}{(\omega_0^2 - \omega_1^2 + 2i\gamma\omega_1)(\omega_0^2 - \omega_1^2 - 2i\gamma\omega_1)}$
 $= \frac{\omega_0^2 X_0 (\omega_0^2 - \omega_1^2 - 2i\gamma\omega_1)}{(\omega_0^2 - \omega_1^2)^2 + 4\gamma^2\omega_1^2} = |A| e^{i\vartheta} = |A| (\cos \vartheta + i \sin \vartheta)$

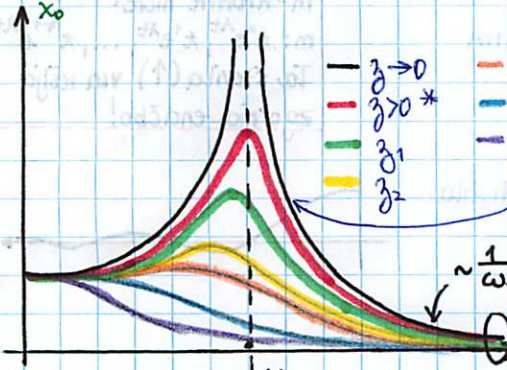
$|A| = \frac{\omega_0^2 X_0}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega_1^2)^2 + 4\gamma^2\omega_1^2}} = \sqrt{z \cdot \bar{z}}$
 $\tan \vartheta = \frac{\text{Im } z}{\text{Re } z} = \frac{\text{Im } A}{\text{Re } A} = -\frac{2\gamma\omega_1}{\omega_0^2 - \omega_1^2}$

$z(t) = A e^{i\omega_1 t} = |A| e^{i\omega_1 t + i\vartheta} = |A| (\cos(\omega_1 t + \vartheta) + i \sin(\omega_1 t + \vartheta))$
 $x_{part}(t) = \text{Re } z = \frac{\omega_0^2 X_0}{\sqrt{(\omega_0^2 - \omega_1^2)^2 + 4\gamma^2\omega_1^2}} \cos(\omega_1 t + \vartheta) = X \cos(\omega_1 t + \vartheta)$

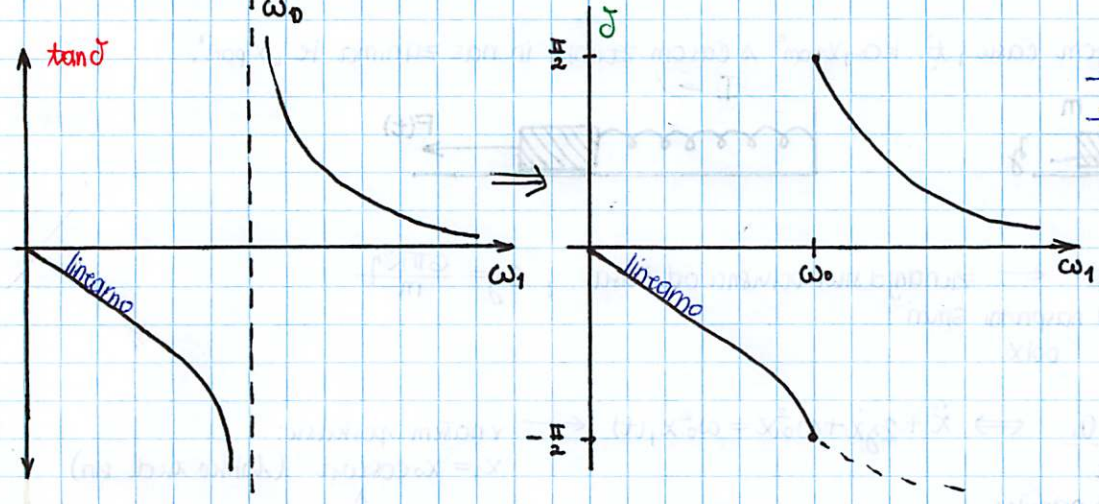

odvisno skakčno frekvenco nihamo, ω_1, γ_1 dušnje

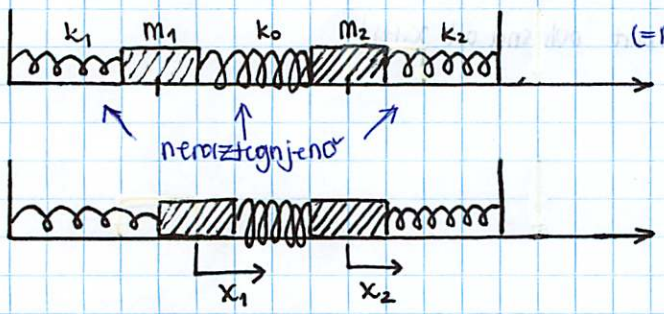
nihalo "kritično" dušeno (vrne se le v ravnovesno lego, ne niha)
 amplituda je enaka amplitudi raka! (samo po sebi ne niha)
 maximum je ravno $\omega = \sqrt{\omega_0^2 - \gamma^2}$ (maximum se pomika navznoter)
 frekvenca ZELO velika, vendar kroglica niha z majhno amplitudo, ker ne more slediti.

* vendar še vedno relativno majhen

$X_1 = X_0 \cos(\omega t)$
 $X = X \cos(\omega t + \delta)$
 $\rightarrow \delta = 0$: sočasno nihanje
 $\rightarrow \delta = \pi$: $\cos(\omega t + \pi) = -\cos(\omega t)$
 nihata \rightarrow oz. ali

SKLOPLJENO NIHANJE

(= mirovanje) $m_1 \ddot{x}_1 = -k_1 x_1 - k_0(x_1 - x_2)$
 $m_2 \ddot{x}_2 = -k_2 x_2 - k_0(x_2 - x_1)$
 npr. ko vzmetni desno telo držimo pri miru
 lever telo držimo pri miru

Začetni pogoji:
 $x_1 = 0$
 $\dot{x}_1 = 0$
 $x_2 = X_0$ ← nihalo 2 odmaknemo
 $\dot{x}_2 = 0$

Dobimo linearni (sklopljeni) homogeni diferencialni enačbi 2. reda.
 $\omega_{01}^2 = \frac{k_0}{m_1}, \omega_{02}^2 = \frac{k_0}{m_2}, \omega_1^2 = \frac{k_1}{m_1}, \omega_2^2 = \frac{k_2}{m_2}$

Nastavek:

(a) $x_1 = A_1 e^{i\omega t}$; $\text{Re } A_1 e^{i\omega t} = |A_1| \cos(\omega t + \delta)$; $A_1 = |A_1| e^{i\delta}$
 $2\gamma_1 \dot{x}_1$ ← predstavlja dušenje, potem nujno delamo v \mathbb{C} , sicer lahko delamo v \mathbb{R} (**) dobimo negativen λ , če imamo ta člen

(b) $x_1 = A_1 \cos(\omega t)$
 $x_2 = A_2 \cos(\omega t)$ → iščemo A_1, A_2 in ω !

$A_1(-\omega^2 + \omega_1^2 + \omega_{01}^2) - A_2 \omega_{01}^2 = 0$
 $A_2(-\omega^2 + \omega_2^2 + \omega_{02}^2) - A_1 \omega_{02}^2 = 0$
 $\omega_{01}^2 = \omega_{02}^2 = \omega_0^2$; $\omega_0^2 = \frac{k}{m}$
 $m_1 = m_2 = m$

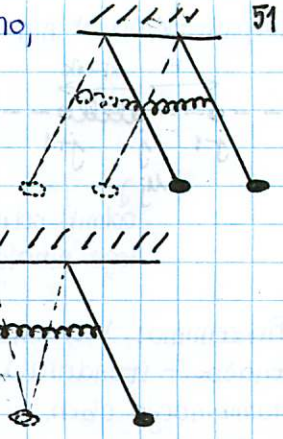
$\cos \omega t > 0$, zato pokrajšamo!

$\begin{bmatrix} \omega_1^2 + \omega_0^2 & -\omega_0^2 \\ -\omega_0^2 & \omega_2^2 + \omega_0^2 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} A_1 \\ A_2 \end{bmatrix} = \lambda \begin{bmatrix} A_1 \\ A_2 \end{bmatrix}; \lambda = \omega^2$

pozitivno definitna matrika (hermitsko simetrična).
 λ se imenuje lastna kotna hitrost, $\begin{pmatrix} A_1 \\ A_2 \end{pmatrix}$ pa lastni vektor.

Če nihali sta enaki, pravtako vzmeti, tj. $k_1 = k_2$, potem je iz eksperimenta razvidno, da sta kotni hitrosti enaki in da je en lastni vektor, ne glede za koliko odmaknemo: $\begin{pmatrix} A_{1z} \\ A_{2z} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix} \uparrow \begin{pmatrix} \frac{1}{\sqrt{2}} \\ \frac{1}{\sqrt{2}} \end{pmatrix}$; $A_{1z}^2 + A_{2z}^2 = 1$

$\omega_I = \omega_1$

Če sta nihali še vedno enaki, pravtako tudi vzmeti, tj. $k_1 = k_2$, razlika je le v smeri, v kateri sta nihali odmaknjeni. Odmaknjeni sta pa v različni smeri. Zatoj je ω_{II} večji, ker vzmet med nihalom a pospeši nihali eno proti drugemu (manjši nihajni čas).

Lastni vektor: $\begin{pmatrix} A_1 \\ A_2 \end{pmatrix} = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 \\ -1 \end{pmatrix}$

$\omega_{II} = \sqrt{\omega_I^2 + (\Delta\omega)^2}$

$\lambda^2 - (\lambda_1 + \lambda_2)\lambda + \lambda_1\lambda_2 - \lambda_0^2 = 0$ (*)
 $\lambda_{I,II} = \frac{(\lambda_1 + \lambda_2) \pm \sqrt{(\lambda_1 + \lambda_2)^2 - 4(\lambda_1\lambda_2 - \lambda_0^2)}}{2} \geq 0$ (poz. definitna)

dobimo splošno rešitev, ki jo vstavimo v enačbo, da dobimo $\frac{A_1}{A_2}$!

$k_1 = k_2$: $\lambda_1 = \lambda_2$

$\lambda_{I,II} = \frac{2\lambda_1 \pm \sqrt{4\lambda_1^2 - 4(\lambda_1^2 - \lambda_0^2)}}{2} = \lambda_1 \pm \sqrt{\lambda_1^2 - \lambda_1^2 + \lambda_0^2} = \lambda_1 \pm \lambda_0 = \omega_1^2 + \omega_0^2 \pm \omega_0^2 > 0$

$= \lambda_1 \pm \lambda_0 = \begin{cases} \lambda_I: \omega_1^2 + 2\omega_0^2 \\ \lambda_{II}: \omega_1^2 \end{cases} > 0 = \omega_{I,II}^2$

I: $\omega_I = \sqrt{\omega_1^2 + 2\omega_0^2}$; $\lambda_1 = \lambda_2$

$\begin{bmatrix} \lambda_1 - \lambda_0 & \\ \lambda_0 & \lambda_1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} A_1 \\ A_2 \end{bmatrix} = (\lambda_1 + \lambda_0) \begin{bmatrix} A_1 \\ A_2 \end{bmatrix} \Rightarrow \begin{bmatrix} -\lambda_0 - \lambda_0 & \\ -\lambda_0 & -\lambda_0 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} A_1 \\ A_2 \end{bmatrix} = 0 \Rightarrow A_{2I} = -A_{1I}$, tj. lastni vektor $\propto \begin{bmatrix} 1 \\ -1 \end{bmatrix}$

kjer je $(\lambda_1 + \lambda_0) = \begin{bmatrix} \lambda_1 + \lambda_0 & 0 \\ 0 & \lambda_1 + \lambda_0 \end{bmatrix}$.

II: $\omega_{II} = \omega_1$ ← nihali nihata s frekvenco enega nihala

$\omega_0 \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} A_1 \\ A_2 \end{bmatrix} = 0 \Rightarrow$ $\begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}$ je lastni vektor.

Splošna rešitev:

$\begin{pmatrix} x_1(t) \\ x_2(t) \end{pmatrix} = A \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \cos \omega_1 t + B \begin{bmatrix} 1 \\ -1 \end{bmatrix} \cos(\sqrt{\omega_1^2 + 2\omega_0^2} t) + C \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \cos \omega_1 t + D \begin{bmatrix} 1 \\ -1 \end{bmatrix} \cos(\sqrt{\omega_1^2 + 2\omega_0^2} t)$

se da zapisati tudi kot $\cos(\omega t + \delta)$

↳ vektor, kjer so komponente odmiki posameznih nihali

A... poljubna konstanta

... vektorji so nenormirani.

ker je rešitev kosinus, je potem rešitev tudi sinus

linearna kombinacija lastnih vektorjev

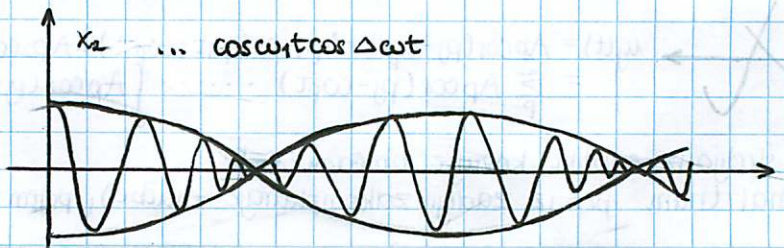
$t=0$: odmik: $\begin{bmatrix} 0 \\ x_0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} A+B \\ A-B \end{bmatrix} \Rightarrow A = -B \Rightarrow B = -\frac{x_0}{2}$
 $x_0 = A - B = A + A = 2A$
 $A = \frac{x_0}{2}$

hitrost: $\begin{bmatrix} 0 \\ 0 \end{bmatrix} = -\omega_1 \cdot 0 + \dots \Rightarrow C = D = 0$

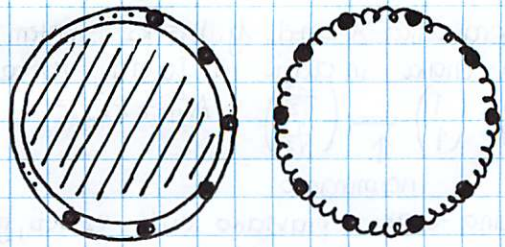
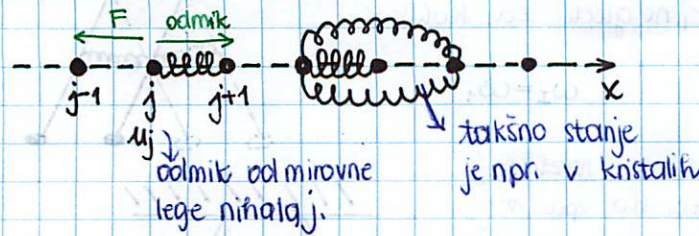
Dokončna rešitev:

$\begin{bmatrix} x_1(t) \\ x_2(t) \end{bmatrix} = \frac{x_0}{2} \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \cos \omega_1 t - \frac{x_0}{2} \begin{bmatrix} 1 \\ -1 \end{bmatrix} \cos(\sqrt{\omega_1^2 + 2\omega_0^2} t)$

$\Delta\omega = \omega_1 - \sqrt{\omega_1^2 + 2\omega_0^2}$

Pošplošitev na N nihala

takšno stanje je npr. v kristalih

Pri vzemimo: Vsa nihala so enaka, prav tako so enake vse vzmeti. Ker prvega odvoda ni (Newtonove enačbe - standard!), ni potrebno računati v kompleksnem svetu. Vzamemo kosinuse, sinuse ali kombinacije obeh.

$$m\ddot{u}_j = -k(u_j - u_{j-1}) - k(u_j - u_{j+1}) = -2ku_j + k(u_{j-1} + u_{j+1}); \omega^2 = \frac{k}{m}$$

$$u_j(t) = A \cos(pj - \omega t + \varphi)$$

↑ parameter, ki ga ne poznamo

$$- \omega^2 \cos(pj - \omega t) + 2\omega_0^2 \cos(pj - \omega t) - \omega_0^2 (\cos(p(j-1) - \omega t) + \cos(p(j+1) - \omega t)) = 0$$

$$- \omega^2 \cos(pj - \omega t) + 2\omega_0^2 \cos(pj - \omega t) = 2\omega_0^2 \cos(pj - \omega t) \cos p, \text{ če } \cos(pj - \omega t) \neq 0$$

$$\omega^2 = 2\omega_0^2 (1 - \cos p) = 4\omega_0^2 \sin^2 \frac{p}{2}$$

$$\omega = 2\omega_0 \left| \sin \frac{p}{2} \right| = 2\omega_0 \left| \sin \frac{\pi}{\lambda} \right|$$

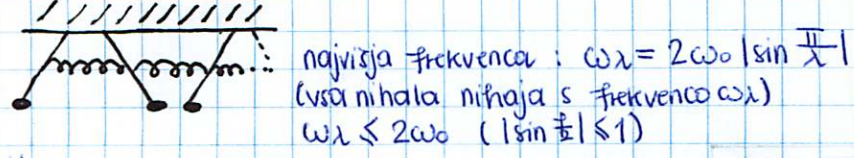
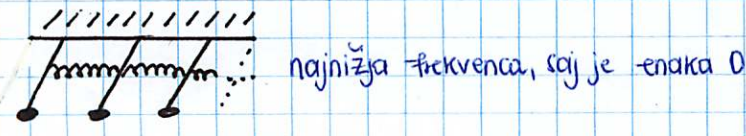
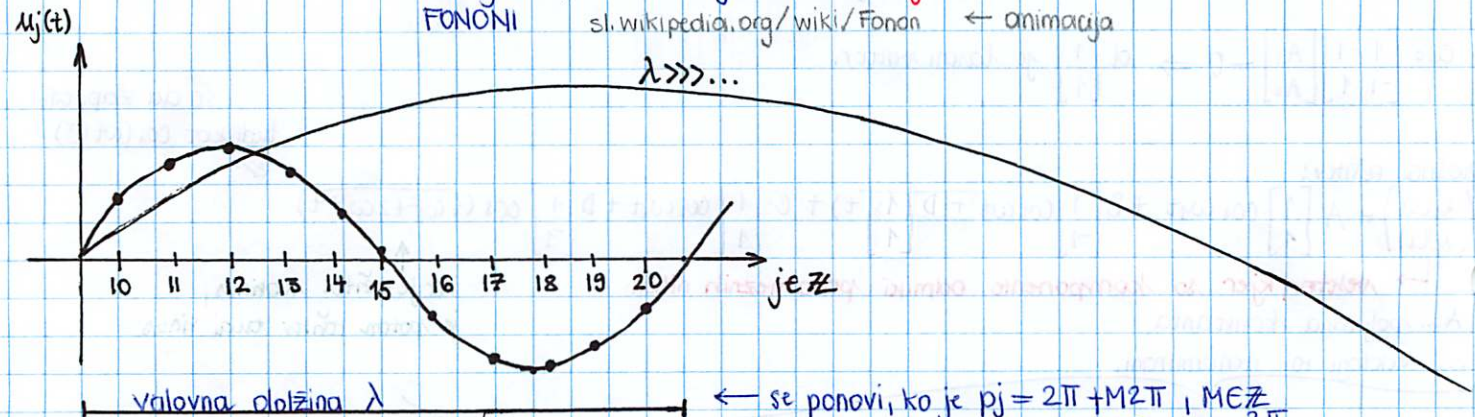
$$u_j(t) = A \cos(pj - \omega t + \varphi)$$

$p = ? \in \mathbb{R}$
 $A = ?$
 $\varphi = ?$ } začetna pogoja

Če je $p=0$, pomeni, da mesto nihala ni pomembno, ker vsa nihala nihajo enako z frekvenco enega nihala. V našem primeru bi se obrac vrtel, ne da bi se vzmeti krčile oz. raztegnili med tem vrtenjem. Tj. $p=0 \Rightarrow \omega_p = 0$. (Goldston)

↑ nihanje s frekvenco 0 je le translacija.

FONONI sl.wikipedia.org/wiki/Fonon ← animacija

↑ absolutna vrednost pa zato, ker je veliko val naprij in nazaj

Nor: $u_j(t) =$ poljubna linearna kombinacija rešitev homogene enačbe

$$u_j(t) = A_p \cos(pj - \omega t) + A_{p_1} \cos(p_1 t - \omega_{p_1} t) + A_{p_2} \cos(p_2 t - \omega_{p_2} t) + \dots + \sin \dots$$

$$= \sum_p A_p \cos(pj - \omega t) \dots \int A_p \cos(pj - \omega t) dp \text{ za } \forall p \in \mathbb{R}$$

$A_p \rightarrow u_j(0)$ oz. A_p sledijo iz oblike krivulje ob času $t=0$
 Če imamo končno nihala (nam prvi i zadnji zaključimo enačbe), potem je $p \in \mathbb{Q}$ (če $N=N_0 < \infty$)